

УДК 631.5:635.262(477)

GARLIC PRODUCTION IN UKRAINE: CURRENT SITUATION AND PROSPECTS**ВИРОБНИЦТВО ЧАСНИКУ В УКРАЇНІ: СУЧАСНИЙ СТАН ТА ПЕРСПЕКТИВИ****Tomashevska O.A./ Томашевська О.А.,***Phd in economics/ кандидат економічних наук*

ORCID: 0000-0002-2444-7259

Зуйкова А.С./ Zuiкова А.,*student / студентка,**National University of Life and Environmental Sciences of Ukraine, 03041,**Kyiv, Heroiv Oborony Str.11**Національний університет біоресурсів і природокористування України, 03041,**Київ, вул. Героїв Оборони, 11*

Анотація. Досліджено рівень і динаміку виробництва часнику в Україні, окреслено перспективні напрями розвитку галузі.

Ключові слова: часник, виробництво, валовий збір, урожайність.

Вступ.

Популярною овочевою культурою в Україні є часник. Це дво- і багаторічна рослина сімейства Цибульних, один з видів цибулі, походить із Середньої Азії. Цибулина часнику містить до 27 % цукру, 8 % білка, ефірну олію, фітонциди, фітостерини, алліїн, інулін [5].

Варто зазначити, що часник належить до нішевих сільськогосподарських культур і ринок його в Україні тільки формується. Попри те, що за «прив'язку» певних сортів до певних регіонів часник іноді іменують культурою-патріотом, в українських магазинах часто пропонується імпортований часник, здебільшого китайського походження. Щороку Україна імпортує від 3 до 6 тис тонн культури.

Основний текст.

Валові збори часнику в Україні становлять в межах 200 тис. т. Упродовж 2016-2020 рр. площі під часником у господарствах усіх категорій в Україні зросли на 208 тис. га (на 13,3 %), валові збори – на 237,2 тис. ц (на 12,6 %), при цьому мало місце зниження рівня урожайності на 1,5 ц/га або на 1,7 % (табл. 1, рис. 1). Вирощується культура в основному у господарствах населення. Так, у 2020 р. їх частка у валовому зборі становила 97,6 %. Рівень врожайності часнику у господарствах населення та сільськогосподарських підприємствах суттєво різняться. У підприємствах у 2016 р. врожайність часнику становила 32,5 ц/га, у 2020 р. – 52,3 ц/га, у господарствах населення – 90,6 та 89,8 ц/га відповідно. У європейських країнах (Іспанії, Італії, Франції) оптимальною вважається врожайність на рівні 120-140 ц/га просушеного товарного часнику.

У цілому аналіз динаміки вирощування часнику в сільськогосподарських підприємствах свідчить, що професійні аграрії активно розвивають галузь. У період з 2016 по 2020 рр. площі під культурою у підприємствах зросли у 8 разів, обсяги виробництва – у 5 разів, а рівень урожайності - на 60,9 %. Відповідно, можна стверджувати, що в Україні відбувається активне

закладання промислових плантацій із вирощування часнику у відповідь на існуючий попит як на внутрішньому, так і на зовнішньому ринках на якісну й недорогу продукцію.

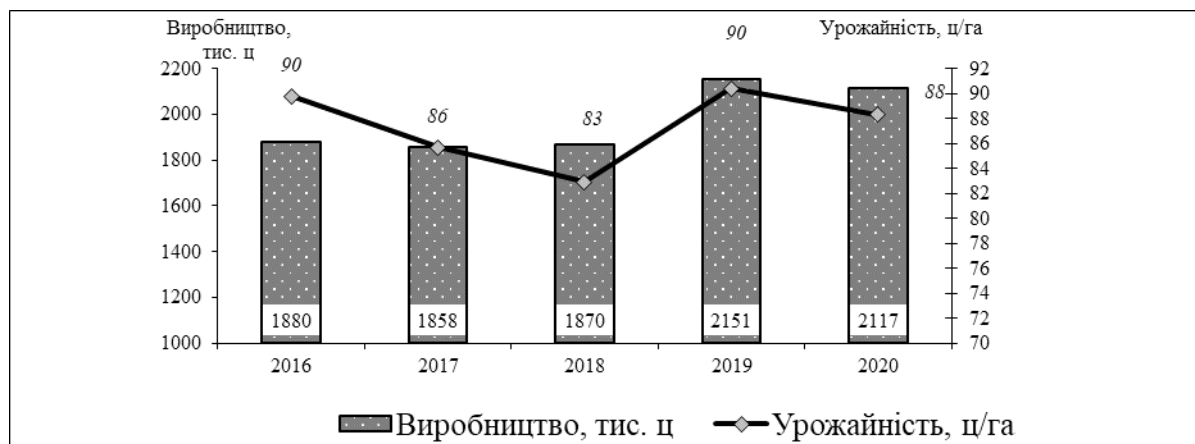

Рис. 1. Виробництво часнику в Україні у господарствах усіх категорій
Джерело: побудовано за [1]

Таблиця 1 - Рівень і динаміка виробництва часнику в Україні

	2016 р.	2017 р.	2018 р.	2019 р.	2020 р.	2020 р. до 2016 р., %
<i>господарства усіх категорій</i>						
Площа, тис. га	21,0	21,5	22,2	23,6	23,8	113,3
Виробництво, тис. ц	1879,6	1858,3	1870,2	2150,7	2116,8	112,6
Урожайність, ц/га	89,8	85,7	82,9	90,4	88,3	98,3
<i>у т.ч. сільськогосподарські підприємства</i>						
Площа, тис. га	0,1	0,3	0,7	0,7	0,8	зб. у 8 р.
Виробництво, тис. ц	9,6	16,1	27,7	24,8	49,8	зб. у 5 р.
Урожайність, ц/га	32,5	31,7	27,3	33,2	52,3	160,9
<i>господарства населення</i>						
Площа, тис. га	20,9	21,2	21,5	22,9	23,0	110,0
Виробництво, тис. ц	1870	1842,2	1842,5	2125,9	2067	110,5
Урожайність, ц/га	90,6	86,9	85,5	92,2	89,8	99,1

Джерело:[1]

У регіональному розрізі, як видно з рис. 2, лідерами за обсягами виробництва часнику в Україні у 2020 р. були Вінницька (210,7 тис. ц), Львівська (173,7 тис. ц) та Київська області (150,9 тис. ц), частка яких у валовому зборі в культури в країні склала відповідно 10,0, 8,2 та 7,1 %. У трійку лідерів за рівнем урожайності увійшли Луганська (143,1 ц/га), Рівненська (131,4 ц/га) та Донецька (119,8 ц/га) області. Прослідкувати за цими даними якусь характерну тенденцію досить проблематично, тому припускаємо, що могли зіграти свою роль низка факторів – і сприятливі погодні умови, і якісний посівний матеріал, і дотримання технології вирощування тощо. Усе в сукупності дозволило аграріям зазначених областей досягти світового рівня врожайності часнику.

Рис. 2. Динаміка виробництва часнику в розрізі областей України у 2020 р., тис. ц

Джерело: побудовано за [1]

У більшості областей нашої держави часник виробляється у вкрай незначних обсягах. Цей факт, свідчить, що вітчизняні аграрії не повною мірою усвідомлюють потенціал даної культури – власне тому і належить вона до нішевих.

Разом із тим, в Україні останніми роками доволі активно розвивається індустрія вирощування часнику на зрошенні. Зокрема, у Херсонській області відкриваються господарства, де ця культура вирощується на десятках і сотнях гектарів. Хоча ціни на цей вид продукції не завжди стабільні і ринок часнику надзвичайно залежний від імпорту, інвестування у вирощування часнику на зрошенні все ж таки має сенс [3].

Зважаючи на те, що обсяги виробництва часнику в Україні в сільськогосподарських підприємствах протягом 2016-2020 рр. зросли у 5 р., як було зазначено вище, обсяги реалізації врожаю даної культури в цей же період також значно зросли – з 227 т у 2016 р. до 1421 т у 2020 р. або у 6,3 рази (рис. 3). Пояснюється це тим, що власне сільськогосподарські підприємства активно опановують дану нішу, суттєво нарощуючи площі під часником і збільшуючи обсяги його виробництва з метою реалізації крупних товарних партій.

Поряд із суттєвим зростанням обсягів реалізації часнику у 2016-2020 рр. відмічається й суттєве зниження реалізаційної ціни на часник – з 43776 грн/т у 2016 р. до 25104 у 2020 р. або на 42,7%. Чому так відбулось і яка причина? Причин декілька: після хорошої ціни сезону 2016-2017 рр. багато дрібних господарств прийняли рішення вирощувати часник. Нарощування посівних площ часника – це добре, але призвести воно може до перенасичення ринку. Як наслідок, однорічне збільшення посівів сформувало суттєве зростання

пропозиції. У великій кількості часник почали скуповувати посередники або заготівельники, що мали спеціалізовані складські приміщення, невеликі фермери поспіхом здавали продукцію поступаючись у ціні, що каскадом і спровокувало її зниження.

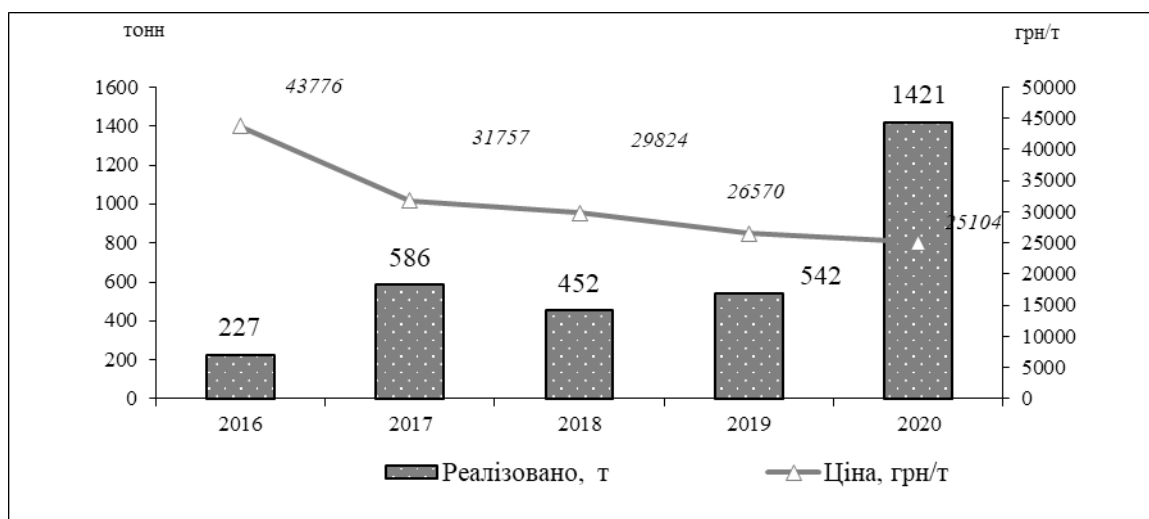

Рис. 3 Обсяги та ціни реалізації часнику підприємствами України.

Джерело: побудовано за [1]

Другою причиною падіння ціни часника було загальне її зниження на світовому ринку та імпорт часника з Китаю й інших країн. У той час часник імпортувався з тією ж метою: на стрибку ціни заробити. Так величезна кількість дешево імпортованого часника остаточно закріпила занижені ціни [2].

Висновки.

Таким чином, в українських реаліях з часником відбувається те саме, що і з іншими видами овочів – досить часто фермери працюють ситуативно: якщо не продав врожай, не зберіг його – наступного року йдуть в іншу культуру. Тим не менше в Україні сформовано пул виробників, які вирощують часник більше п'яти років. У сукупності аграрних підприємства основними виробниками часнику в Україні є сільськогосподарський кооператив UkrUp, ФК «Патріот» (Одеська область), ТОВ «Насінневий Завод Часнику» (Волинська область). Практика свідчить, що чим більше таких господарів – тим стабільніше розвивається культура, а часник – нішева культура, яка може бути маржинальною. Тому нині в Україні вже є люди, які заходять у часниковий бізнес і все частіше прогнозують свою справу на 3-5 років, купують спеціалізоване обладнання, будують або орендують холодильні камери. Тому за всіма прогнозами український часниковий бізнес буде еволюціонувати, але є багато питань, які мають вирішувати професійні об'єднання, асоціації [4].

Сприяє розвитку часниківництва в Україні і створення профільної асоціації - Асоціації виробників та експортерів часнику. Це дає надію на заповнення вітчизняного ринку даної культури на противагу китайському часнику. У 2021 р. Асоціацією було створено Українську товарну біржу часнику та цибулі як спеціалізовану платформу для реалізації виключно цих овочів. Майданчик має на меті об'єднання виробників із покупцями що сприятиме фермерам у

просуванні товару на міжнародні ринки.

Таким чином вирощування часнику є і надалі залишатиметься досить перспективною складовою аграрного сектору економіки країни.

Література:

1. Державна служба статистики України. URL: <http://www.ukrstat.gov.ua/>.

2. Ріст ціни на часник в 2020 році.

URL:<https://chesnok.co.ua/2020/02/21/%D1%86%D1%96%D0%BD%D0%B0-%D0%BD%D0%B0-%D1%87%D0%B0%D1%81%D0%BD%D0%B8%D0%BA->
(дата зверення 18. 01. 2022)

3. Рогач С.М., Мірзоева Т.В., Томашевська О.А., Степасюк Л.М. Економічні засади виробництва нішевих сільськогосподарських культур. Київ. Компринт. 2021. 647 с.

4. Цибуля замість часнику. Парадокси українського ринку. URL: <https://agravery.com/uk/posts/author/show?slug=cibula-zamist-casniku-paradoksi-ukrainskogo-rinku#> (дата зверення 16.01.2022)

5. Часник. URL: <http://agroua.net/plant/catalog/cg-8/c-31/info/cag-55/> (дата звернення 20.01. 2022)

Abstract. The level and dynamics of garlic production in Ukraine are studied, perspective directions of the industry development are outlined.

Key words: garlic, production, gross harvest, yield.

Стаття відправлена 23.01.2022 р.
©Томашевська О.А., ©Зуйкова А.С